

RECEȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare

și Dezvoltare _____

_____ 2021

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2021

Institutul Național de Cercetări Economice

RAPORT ȘTIINȚIFIC FINAL

**privind implementarea Ofertei de soluții de cercetare-inovare privind
combaterea și atenuarea impactului pandemiei COVID-19**

“Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei

COVID-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova”

cifrul 20.70086.25/COV

Prioritatea Strategică

Provocări societale

Conducătorul proiectului

BAJURA Fiodor

Directorul organizației

STRATAN Alexandru

Consiliul științific/Senatul

STRATAN Alexandru

Chișinău 2021

1. Scopul ofertei de soluții depuse la concurs

Obiectivul general al expresiei de interes constă în elaborarea măsurilor și recomandărilor științific argumentate și fundamentate de atenuare a consecințelor pandemiei Covid-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova.

2. Obiectivele ofertei de soluții

1. Elaborarea studiului privind starea actuală a sectorului agricol din Republica Moldova, cu accent retrospectiv pe anii dificili (2007, 2012, 2020), reieșind din necesitatea analizei profunde atât a cauzelor, cât și consecințelor negative a impactului pandemiei Covid-19 asupra sectorului agrar și spațiului rural.
2. Studiarea experienței altor țări în combaterea efectelor pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol.
3. Cercetarea și evaluarea impactului Covid-19 asupra producătorilor de produse agricole (fermieri), procesatorilor și consumatorilor
4. Elaborarea măsurilor de combatere, precum și a celor de atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol și populației rii.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivele ofertei de soluții

1. Obiectivul 1. Elaborarea studiului privind starea actuală a sectorului agricol din Republica Moldova, cu accent retrospectiv pe anii dificili (2007, 2012, 2020), reieșind din necesitatea analizei profunde atât a cauzelor, cât și consecințelor negative a impactului pandemiei Covid-19 asupra sectorului agrar și spațiului rural.

Acțiunile planificate constau din identificarea mecanismelor și instrumentelor socio-economice privind atenuarea consecințelor riscurilor globale; analiza experienței țărilor industrial dezvoltate privind identificarea riscurilor, managementul eficient al acestora și atenuarea consecințelor; analiza stării actuale a sectorului agricol din Republica Moldova; și analiza retrospectivă a fenomenelor de risc – pandemia COVID-19, seceta, etc.: aspecte sociale, economice, demografice și ecologice.

2. Obiectivul 2. Studiarea experienței altor țări în combaterea efectelor pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol.

Analiza experienței altor țări privind combaterea efectelor pandemiei Covid-19 (țările UE, România, Federația Rusă, Ucraina, Lituania, Estonia, Letonia, Polonia, Ungaria, Cehia, Italia, Franța)

3. Obiectivul 3. Cercetarea și evaluarea impactului Covid-19 asupra producătorilor de produse agricole (fermieri), procesatorilor și consumatorilor

Elaborarea a trei chestionare distincte destinate producătorilor agricoli (fermierilor de talie mică, mijlocie și mare), procesatorilor de produse agricole și consumatorilor finali ai producției agricole. Analiza rezultatelor chestionării prin intermediul softului SPSS.

4. Obiectivul 4. Elaborarea măsurilor de combatere, precum și a celor de atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol și populației rii.

Elaborarea recomandărilor și a măsurilor de combatere și atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol al Republicii Moldova și populației rii în baza cercetărilor empirice efectuate, precum și ca rezultat al chestionării producătorilor agricoli, procesatorilor de produse agricole și consumatorilor finali ai producției agricole.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivele ofertei de soluții

Conform acțiunilor planificate pe parcursul perioadei 2020 – 2021, au fost realizate următoarele acțiuni în vederea atingerii scopului și obiectivelor specifice ale expresiei de interes:

Obiectivul 1. Elaborarea studiului privind starea actuală a sectorului agricol din Republica Moldova, cu accent retrospectiv pe anii dificili (2007, 2012, 2020), reieșind din necesitatea analizei profunde atât a cauzelor, cât și consecințelor negative a impactului pandemiei Covid-19 asupra sectorului agrar și spațiului rural.

- au fost identificate și prezentate mecanismele și instrumentele socio-economice privind atenuarea consecințelor riscurilor globale;

- a fost efectuată analiza experienței țărilor industriale dezvoltate privind identificarea riscurilor, managementul eficient al acestora și atenuarea consecințelor;

- a fost analizată starea actuală a sectorului agricol din Republica Moldova: ramura vegetală și sectorul animalier;

- a fost efectuată analiza retrospectivă a fenomenelor de risc – pandemia COVID-19, seceta, etc. prin prisma aspectelor sociale, economice, demografice și ecologice.

Obiectivul 2. Studierea experienței altor țări în combaterea efectelor pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol.

- a fost analizată experiența țărilor UE privind combaterea efectelor pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol al țărilor respective (România, Lituania, Estonia, Letonia, Polonia, Ungaria, Cehia, Italia, Franța)

- a fost analizată experiența țărilor din vecinătatea apropiată privind combaterea efectelor pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol al țărilor respective (Federația Rusă, Ucraina)

- a fost analizată experiența altor țări ca SUA și Canada.

- au fost identificate bunele practici de combatere și atenuare a consecințelor pandemice ca urmare a analizei experienței altor țări.

Obiectivul 3. Cercetarea și evaluarea impactului Covid-19 asupra producătorilor de produse agricole (fermieri), procesatorilor și consumatorilor

- a fost elaborat chestionarul dedicat producătorilor agricoli din Republica Moldova (fermieri de talie mică, mijlocie și mare) în scopul identificării principalelor provocări cu care s-au confruntat ca urmare a impactului Covid-19. Chestionarul a fost structurat în 2 părți distincte ce urmau atât identificarea problemelor generate de pandemia Covid-19, cât și efectele secetei din anul 2020.

- a fost efectuată analiza privind impactul Covid-19 asupra activității economice a producătorilor din sectorul agricol al Republicii Moldova.

- a fost elaborat chestionarul pentru procesatorii de produse agricole din Republica Moldova.

- a fost efectuată analiza privind evaluarea consecințelor pandemiei Covid-19 asupra activității economice a întreprinderilor de procesare a produselor agricole din Republica Moldova.

- a fost elaborat chestionarul destinat consumatorilor finali ai producției agricole.

- a fost efectuată analiza privind evaluarea consecințelor pandemiei COVID-19 asupra comportamentului consumatorilor din Republica Moldova.

Obiectivul 4. Elaborarea măsurilor de combatere, precum și a celor de atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol și populației rurale.

- au fost elaborate măsurile de combatere și atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol al Republicii Moldova și populației rurale (măsurile generale de ordin socio-economic, diversificarea structurii de producție agricolă în baza utilizării raționale și eficiente a factorilor existenți de producție, desconcentrarea populației rurale, crearea condițiilor egale de muncă și de trai în spațiul rural și cel urban, identificarea și combaterea efectivă a riscurilor în cadrul sistemului național de asigurare a securității alimentare)

- au fost elaborate recomandările de combatere a efectelor pandemiei Covid-19 aferente producțiilor agricole.

- au fost elaborate recomandările de combatere a efectelor pandemiei Covid-19 aferente procesatorilor agricoli.

- au fost elaborate recomandările de combatere a efectelor pandemiei Covid-19 și asigurării securității alimentare populației.

5. Rezultatele obținute

Conform conținutului proiectului, scopului general și al obiectivelor particulare planificate pe parcursul perioadei 2020 - 2021 au fost obținute următoarele rezultate științifice:

A fost elaborat studiul științifico-practic de intervenție **”Măsurile de asigurare a securității alimentare a Republicii Moldova în condițiile pandemiei COVID-19”**. Necesitatea elaborării studiului a rezultat din expunerea substanțială a sectorului agricol la calamitățile epidemiologice și naturale. Agricultură reprezintă sectorul economiei naționale care este cel mai expus și vulnerabil față de riscurile naturale, schimbările climatice și alte calamități de natură epidemiologică. În anul 2020, agricultorii Republicii Moldova s-au confruntat cu probleme mari, pe de-o parte, din cauza epidemiei de coronavirus, care a indus toate țările lumii în criză economică, iar pe de altă parte, seceta prelungită ce a pus în pericol culturile agricole și înghețurile târzii de primăvară ce au afectat sectorul horticol.

Capitolul I intitulat **”Mecanisme economice și practici avansate privind managementul riscurilor la etapa actuală de dezvoltare a civilizației umane”** s-a axat pe identificarea mecanismelor și instrumentelor socio-economice privind atenuarea consecințelor riscurilor globale, precum și pe experiența țărilor industrial dezvoltate privind identificarea riscurilor, managementul eficient al acestora și atenuarea consecințelor. În acest capitol au fost studiate și analizate instrumentele Banca Mondială de atenuare a consecințelor riscurilor globale, instrumentele pentru acordarea ajutorului țărilor în curs de dezvoltare, instrumentele Fondului Monetar Internațional, etc. De asemenea, au fost identificate și prezentate un set de strategii de gestionare a riscurilor ce au un impact direct asupra securității alimentare a unei țări, cum ar fi: strategiile de gestionare a riscurilor de producție, strategiile de gestionare a riscurilor de piață, strategiile de gestionare a riscurilor financiare, strategiile de gestionare a riscurilor instituționale, strategiile de gestionare a riscurilor de resurse umane.

Capitolul II **”Aspectul analitic și evaluări prealabile ale consecințelor pandemiei COVID-19 pentru securitatea alimentară a Republicii Moldova”** conține *cea mai recentă analiză a sectorului agricol al Republicii Moldova*, analiza retrospectivă a fenomenelor de risc – pandemia COVID-19, seceta, etc.: aspecte sociale, economice, demografice și ecologice, experiența altor țări (țările UE, România, Federația Rusă, Ucraina, Lituania, Estonia, Letonia, Polonia, Ungaria, Cehia, Italia, Franța) privind combaterea efectelor pandemiei Covid-19. Dezvoltarea agriculturii joacă un rol important în îmbunătățirea securității alimentare a țării. Caracteristicile sale includ: creșterea cantității și diversității alimentelor; promovarea

transformărilor economice; furnizarea sursei principale de venit pentru transformări economice; furnizarea sursei principale de venit pentru majoritatea oamenilor care trăiesc în sărăcie extremă. Obținerea veniturilor suficiente din agricultură prezintă o chestiune de importanță majoră pentru o mulțime de oameni care activează în acest sector și le determină siguranța alimentară. O vastă experiență, acumulată într-un șir de țări de demonstrează că pentru creșterea gradului de securitate alimentară este necesară atât dezvoltarea unei agriculturi durabile, cât și creșterea economică în ansamblu. Astfel, pentru **sectorul zootehnic**, o creștere a volumului de producție și îmbunătățirea calității acestora pot fi atinse doar în cazul majorării efectivului și productivității animalelor, prin utilizarea optimă a raselor productive și a mijloacelor materiale și tehnice, îmbunătățirea rației de hrană, alocarea fluxurilor investiționale. Succesul acestui sector este indisolubil legat de modernizarea tehnologică a fermelor agricole, iar analiza stării actuale a producției interne în domeniul zootehnic ne arată necesitatea refacerii acestui sector prin utilizarea rațională a întregii game de resurse disponibile, nemijlocit prin sprijinul direct din partea statului. Ce ține de **sectorul vegetal**, roada anului 2020 a fost compromisă nu doar de cataclismele naturale, dar și de pandemia Covid-19. Totuși, impactul negativ asupra sectorului vegetal al secetei, grindinei, înghețurilor a fost comparativ mai mare decât impactul pandemiei, deoarece producția globală agricolă din Republica Moldova s-a redus cu 27,1% în anul 2020 în raport cu anul precedent. Această diminuare a fost cauzată în primul rând de micșorarea producției vegetale cu peste 1/3 (35,9%). În același timp, pandemia COVID-19 a influențat asupra întregului lanț de aprovizionare cu alimente. Blocarea țărilor și închiderea frontierelor a afectat accesul fermierilor la inputul de semințe de însemănat, material sditor, fertilizatori și produse chimice de protecție a plantelor. Închiderea, în perioada de carantină, a întreprinderilor din sectorul HoReCa, piețelor agricole, instituțiilor de învățământ, grădinițelor a redus în mod semnificativ cererea pe piață pentru produsele agricole, a influențat negativ asupra sectorului vegetal și a avut consecințe economice grave asupra gospodăriilor agricole. Ca urmare a analizei măsurilor întreprinse în Republica Moldova, comparativ cu alte țări privind combaterea efectelor pandemiei asupra sectorului agricol, putem concluziona că în țara noastră nu a fost inițiat nici un program de susținere care vizează nemijlocit sectorul agricol. De asemenea, în baza analizei efectuate au fost identificați și o serie de factori de constrângere a dezvoltării sectorului vegetal.

Sondajul consumatorilor de produse alimentare a fost realizat în scopul determinării gradului de securitate alimentară a populației. Drept urmare, acesta relevă că în perioada pandemiei Covid-19 populația a conștientizat importanța alimentației sănătoase și și-a modificat comportamentul alimentară. Fiecare al treilea respondent a majorat achiziționarea de legume, fructe, mâncare sănătoasă și fiecare al doilea – a redus consumul de mâncare nesănătoasă. În scopul micșorării pericolului de a se infecta cu sindromul respirator acut sever SARS-CoV-2, consumatorii și-au modificat comportamentul în alegerea locului de achiziționare a produselor alimentare. Mai mulți cumpărători au trecut la plăți numerare și la cumpărături on-line, 4,97% din respondenți au adoptat practica pentru prima dată de a face achiziții on-line anume în perioada pandemiei. Analiza gradului de încredere a consumatorilor autohtoni în capacitatea producătorilor de alimente de a furniza suficientă hrană pentru a satisface nevoile populației în timpul pandemiei de COVID-19 a arătat că patru din cinci sunt încrezuți, deci gradul de încredere este relativ mare.

Capitolul III ”**Măsuri de combatere și/sau atenuare a consecințelor crizei pandemice Covid-19**” cuprinde o serie de recomandări ca urmare a analizelor empirice efectuate, precum și

lucrului în teren (chestionarea producătorilor, procesatorilor și consumatorilor de produse agricole).

Recomandări ca urmare a chestionării consumatorilor: pentru a micșora rata malnutriției infantile este necesar ca în perioada în care colile sunt închise, și copii nu pot fi alimentați în cantina colii conform programelor de alimentare școlară, rațiile pentru acasă să fie livrate la domiciliu, în special copiilor din familiile vulnerabile. În contextul extinderii economiei digitale este necesar de creat o platformă virtuală pentru realizarea produselor agricole. Asigurarea de către stat a accesului la produse alimentare prin protejarea producătorilor și procesatorilor de alimente și prin crearea condițiilor care ar ușura obținerea creditelor cu rate reduse. În domeniul asigurării este necesar de aplicat criteriul de evaluare a riscurilor care reflectă starea agricolă reală și care trebuie să fie personalizat în funcție de condițiile locale. Extinderea protecției sociale în vederea protejării accesului la alimentație gospodăriilor celor mai sărace și mai afectate.

Recomandări ca urmare a chestionării producătorilor: Elaborarea unor mecanisme eficiente și captivante de asigurare a producătorilor agricoli. Rezolvarea cât mai curând posibil a întârzierilor cu privire la plățile restante ale subvențiilor de către AIPA. Implicarea autorităților publice în susținerea producătorilor agricoli în negocierile cu instituțiile financiare pentru a obține beneficiile necesare. În cazul închiderii temporare a locurilor de realizare a producției (piețe, târguri) statul să intervină cu alternative pentru ca agricultorii să-și poată realiza producția (platforme online, tururi virtuale de promovare, etc). Inițierea unor campanii educaționale pentru consumatori în vederea promovării consumului de produse agroalimentare autohtone. Încurajarea și pe viitor a creării asociațiilor de producători agricoli.

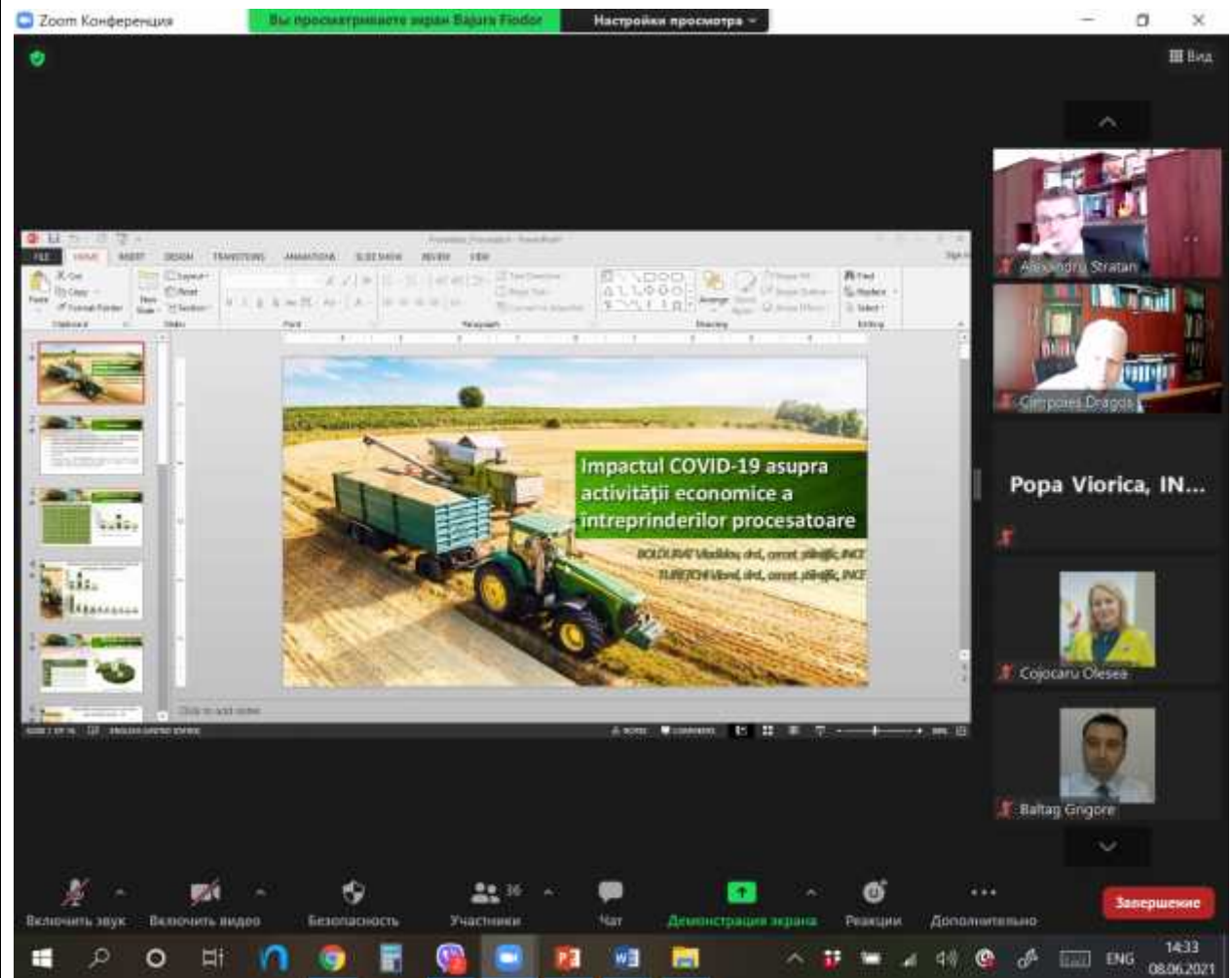
Recomandări ca urmare a chestionării procesatorilor: Diversificarea surselor de aprovizionare cu materie primă destinat procesării, încheierea de acorduri unde materia primă poate fi livrată în avans sau cu o achitare inițială minimă sub garanția asociațiilor de procesatori și producători. Demararea unei colaborări stabile și de durată între asociațiile de producători și procesatori cu scopul de a determina și eficientiza lanțul de aprovizionare cu materie primă, cât și promovarea produsului finit pe piața internă și cele externe de către asociațiile respective; Implicarea sectorului bancar național în susținerea domeniului de procesare prin acordarea creditelor preferențiale agenților economici din sfera respectivă; Promovarea produselor procesate de către organele de stat cât și de însuși procesatori prin intermediul mass-media, a rețelelor de socializare; Crearea parteneriatului public privat între Autoritățile Publice Locale, Autoritățile Publice Centrale și procesatorii din mediul rural în scopul susținerii informaționale, de promovare și acordare logistică; Elaborarea de către Guvernul RM a unui program de reeșalonare a datoriilor agenților economici procesatori către bugetul de stat; Contribuirea statului la dezvoltarea afacerilor agenților economici procesatori care vor prezenta un plan relevant de dezvoltare a afacerii pentru următorii 3 – 5 ani.

Au fost elaborate **msurile de combatere și atenuare a consecințelor negative ale Covid-19 asupra sectorului agricol al Republicii Moldova și asigurării securității alimentare a populației** (măsurile generale de ordin socio-economic, diversificarea structurii de producție agricolă în baza utilizării raționale și eficiente a factorilor existente de producție, desconcentrarea populației țării, crearea condițiilor egale de muncă și de trai în spațiul rural și cel urban, identificarea și combaterea efectivă a riscurilor în cadrul sistemului național de asigurare a securității alimentare).

Au fost elaborate 21 de publicații științifice, iar rezultatele cercetărilor au fost diseminate sub

form de 5 comunicate orale în cadrul Conferințelor internaționale, 8 comunicate în cadrul Conferințelor naționale și 4 comunicate în cadrul meselor rotunde.

A fost organizat o mas rotund on-line i cu prezenț fizic limitat , de prezentare a rezultatelor studiului. La lucr rile mesei rotunde au participat 47 de participanți, reprezentanți ai AIPA, Universitatea Agrar de Stat din Moldova, Universitatea Tehnic a Moldovei, Institutul de Pedologie N. Dimo, membri ai asociațiilor de produc tori din Republica Moldova i alți reprezentanți ai mediului academic din Republica Moldova i România.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în form de publicații

Lista publicațiilor

2. Articole în reviste științifice

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. GUTIU, T. (2021). Impactul pandemiei COVID-19 asupra comportamentului consumatorilor și securității alimentare în Republica Moldova. *AKADEMOS. Revistă de știință, inovare, cultură și artă*. Categoria „B”, nr. 2 (61). ISSN 1857-0461. **(în ediție)**
2. GUTIU, T., CIOBANU, M. (2021). The new paradigm of consumer behavior during the COVID-19 pandemic period. *Economica*. Categoria „B”, nr. 2 (116), ISSN 1810-9136, p. 36

3. TIMUȘ A. (2021). Experiența țărilor industrial dezvoltate privind identificarea și managementul riscurilor, în sectorul agroindustrial. In: Akademos. cat.B. (în ediție)

Alte reviste

4. BAJURA, T., GANDACOVA, S. Securitatea alimentară a Republicii Moldova sub presiunea secetei prelungite și pandemiei Covid-19: provocări și soluții. In: Analele INCE, Ch., INCE, Ediția a X-a, 2020, p. 21-28, ISBN 978-9975-4326-6-5

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

5. GUTIU, M. (2020). Mecanisme și instrumente aplicate în practica mondială pentru atenuarea consecințelor pandemiei COVID-19. In: International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges „Contemporary Economy and Society. Challenges and Solutions”; 7th Edition, December 16rd - 17th, 2020, pp. 314-324. ISBN 978-606-8716-57-2.
6. IAȚIȘIN T., CEBAN Al. (2021). Impactul COVID – 19 asupra activității economice a producătorilor din sectorul agricol al Republicii Moldova, ”International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges” 8th Edition „Back to the Future. Social – economic Challenges and Perspectives” May 27th-28th, 2021 Bucharest, Romania, p. 196 - 209
7. CIOBANU, M. (2020). Experiența unor țări din Europa de Est privind măsurile de suport în sectorul agricol în perioada pandemiei COVID-19. În: ”Experience. Knowledge. Contemporary Challenges „Contemporary Economy and Society. Challenges and Solutions””: Simpozion Internațional, 16-17 Decembrie, 2020, a VII-a Ediție, București, România: Universitatea ARTIFEX, 646 p., pp. 485-497, ISBN 978–606–8716–57–2
8. IAȚIȘIN T. (2021). Piața cerealelor în plină pandemie. International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges 8th Edition „Back to the Future. Social – economic Challenges and Perspectives” May 27th-28th, 2021 Bucharest, Romania, p. 297 - 305
9. CEBAN, A., TUREȚCHI, V., BOLDURAT, V. (2021). Analiza și tendințele impactului COVID-19 asupra activității economice din Republica Moldova în baza întreprinderilor de procesare a producției agricole, International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges 8th Edition „Back to the Future. Social – economic Challenges and Perspectives” May 27th-28th, 2021 Bucharest, Romania, p. 809 - 830

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în *Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova*

10. GUTIU, T. (2020). Impactul pandemiei COVID-19 și secetei asupra sectorului vegetal al Republicii Moldova. In: Conferință Științifică Internațională „Competitivitatea și Inovarea în Economia Cunoașterii”, Ediția a 22-a, 25-26 septembrie 2020. Culegere de articole științifice. Chișinău: Editura ASEM, pp. 719-727. e-ISBN 978-9975-75-985-4.
11. CIOBANU, M., COLESNICOVA, T. (2020). Experiența Federației Ruse în combaterea efectelor pandemiei COVID-19 asupra sectorului agricol. În: ”

- . Ediția 6, Vol.1, 10 decembrie 2020, Comrat, Republica Moldova: Tipografia "Centrografic", 2020, pp. 3-7, ISBN 978-9975-83-116-1
12. BAJURA, T. (2021). Covid-19 – amenințare accentuat pe calea asigurării securității alimentare a populației țării (Conferința Internațională Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării”, ediția a XV-a), (în ediție)

Teze ale manifestațiilor științifice naționale și internaționale

13. CIOBANU, M. (2020). The experience of CIS countries in supporting agricultural sector during COVID-19 crisis. În: Theses of international scientific conference „Economic and social implications of the COVID-19 pandemic: analysis, forecasts and consequences mitigation strategies”, 23 Octombrie 2020, Chișinău: INCE, 2020, 300 p., pp. 174-175, ISBN 978-9975-3463-3-7
14. TUREȚCHI, V. (2020). Impactul pandemiei COVID-19 asupra pieței muncii din Republica Moldova” în Culegerea de teze ale Conferinței Științifice Internaționale „Implicațiile economice și sociale ale pandemiei COVID-19: analize, prognoze și strategii de atenuare a consecințelor”, Chișinău: INCE, 2020. p.168 -170, ISBN 978-9975-3463-3-7.
15. TIMUȘ, A. (2020). Identificarea și managementul riscurilor în sectorul agroindustrial: unele aspecte practice de implementare. In: Implicațiile economice și sociale ale pandemiei COVID-19: analize, prognoze și strategii de atenuare a consecințelor. Teze ale conferinței științifice internaționale – Chișinău: INCE, 2020. pag.159-161. ISBN 978-9975-3463-3-7
16. TIMUȘ, A. (2020). Circular agriculture development in the post-Covid-19 era. IN: The 2nd Economic International Conference "Competitiveness and sustainable development", November 20th, 2020: Book of abstracts – Chișinău: Tehnica-UTM, 2020. Pag.14 ISBN 978-9975-45-652-4.
17. CEBAN, An. (2020). Eficacitatea economică și tendințele de dezvoltare al producției zootehnice în RM în contextul crizei Covid-19. In: Implicațiile economice și sociale ale pandemiei COVID-19: analize, prognoze și strategii de atenuare a consecințelor. Teze ale conferinței științifice internaționale – Chișinău: INCE, 2020. pag.156-158. ISBN 978-9975-3463-3-7
18. BOLDURAT, V., CEBAN, Al. (2020). Susținerea instituțională a sectorului agricol în unele țări Europene în timpul crizei Covid-19. In: Implicațiile economice și sociale ale pandemiei COVID-19: analize, prognoze și strategii de atenuare a consecințelor. Teze ale conferinței științifice internaționale – Chișinău: INCE, 2020. pag.165-167. ISBN 978-9975-3463-3-7
19. IANĂȘIN, T. (2020). Impactul pandemiei Covid-19 asupra comerțului extern. In: Implicațiile economice și sociale ale pandemiei COVID-19: analize, prognoze și strategii de atenuare a consecințelor. Teze ale conferinței științifice internaționale – Chișinău: INCE, 2020. pag.171-173. ISBN 978-9975-3463-3-7

7. **Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice** (recomandate spre editare/aprobate de o instituție abilitată în domeniu)

20. BAJURA, T. et al. Măsurile de asigurare a securității alimentare a Republicii Moldova în condițiile pandemiei COVID-19 (Studiu științifico-practic de intervenție), 127 p.

Publicații electronice:

21. BAJURA, T.

- , <https://ava.md/2021/06/07/risk-zabolevaniya-koronavirusom-v-respublike/> (07.06.2021)

7. Diseminarea rezultatelor obținute în form de prezent ri (comunic ri, postere, teze/rezumat/abstracte) la foruri științifice

a. *International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges „Contemporary Economy and Society. Challenges and Solutions”; 7th Edition, December 16rd - 17th, 2020, ARTIFEX University, Bucharest, Romania.*

1. GUTIUM, M., Mecanisme i instrumente aplicate în practica mondial pentru atenuarea consecințelor pandemiei COVID-19 (comunicare oral)
2. CIOBANU M. Experiența unor ț ri est-europene în combaterea efectelor pandemiei COVID-19 asupra sectorului agricol (comunicare oral)

b. *International Symposium EXPERIENCE. KNOWLEDGE. CONTEMPORARY CHALLENGES 8th Edition, „Back to the Future. Social – economic Challenges and Perspectives” May 27th-28th, 2021 Bucharest, Romania.*

3. CEBAN, A., Analiza și tendințele impactului COVID-19 asupra activit ții economice din Republica Moldova în baza întreprinderilor de procesare a producției agricole (comunicare oral)
4. CEBAN Al. Impactul COVID – 19 asupra activit ții economice a produc torilor din sectorul agricol al Republicii Moldova (comunicare oral)
5. IAȚIȘIN T., Piața cerealelor în plin pandemie (comunicare oral)

c. *Conferință Științific Internațional „Competitivitatea i Inovarea în Economia Cunoa terii”, 25 septembrie 2020. Chi in u, ASEM*

6. GUTIUM, Tatiana. Impactul pandemiei COVID-19 i secetei asupra sectorului vegetal al Republicii Moldova (comunicare oral)

d. *Conferința Științific Internațional "Economic and social implications of the COVID-19 pandemic: analysis, forecasts and consequences, mitigation strategies", 23 octombrie, 2020, Institutul Național de Cercet ri Economice, Chi in u, Republica Moldova*

7. BOLDURAT V., Susținerea instituțional a sectorului agricol în unele țări europene în timpul crizei COVID-19 (comunicare oral)
 8. TUREȚCHI, V. „Impactul pandemiei COVID-19 asupra pieței muncii din Republica Moldova” (comunicare oral)
 9. CIOBANU M. The experience of CIS countries in supporting agricultural sector during COVID-19 crisis (comunicare oral)
 10. TIMU , A. Identificarea și managementul riscurilor în sectorul agroindustrial: unele aspecte practice de implementare (comunicare oral)
 11. CEBAN, An., Eficacitatea economică și tendințele de dezvoltare al producției zootehnice în RM în contextul crizei Covid-19 (comunicare oral)
 12. IAȘIIN, T. (2020). Impactul pandemiei Covid-19 asupra comerțului extern (comunicare oral)
- e. Conferința internațională studentescă «
», 10 decembrie 2020, mun. Comrat, Universitatea de Stat din Comrat, Republica Moldova**
13. CIOBANU M. Experiența Federației Ruse în combaterea efectelor pandemiei COVID-19 asupra sectorului agricol (comunicare oral)
- f. Masa rotundă „Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei COVID-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova” 8 iunie 2021, Institutul Național de Cercetări Economice.**
14. GUTIU, T. Evaluarea consecințelor pandemiei COVID-19 asupra comportamentului consumatorilor în Republica Moldova. (comunicare oral)
 15. TUREȚCHI, V. „Impactul COVID-19 asupra activității economice a întreprinderilor procesatoare” (comunicare oral)
 16. BAJURA, T. Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei COVID-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova. (comunicare oral)
 17. CEBAN Al., Impactul Covid-19 asupra activității economice a producătorilor din sectorul agricol al Republicii Moldova (comunicare oral)

8. Protecția rezultatelor obținute în formă de obiecte de proprietate intelectuală

Protecția rezultatelor obținute sub forma de certificate sau alte forme de proprietate intelectuală la prezentul proiect nu a fost prevăzută.

9. Materializarea rezultatelor obținute

Materializarea rezultatelor obținute a fost efectuată sub forma de elaborare și editare a publicațiilor științifice menționate la pct. 6 al prezentului raport.

În ceea ce privește impactul socio-economic al rezultatelor obținute, el poate fi exprimat prin posibilitatea de atenuare a consecințelor provocate de pandemia covid-19 asupra securității alimentare a țării, a bunăstării populației și a întregului sector agricol.

10. Dificultățile în realizarea proiectului

În calitate de dificultăți, existente privind realizarea proiectului, este de menționat lipsa posibilității de a efectua toate chestionările față-în-făț, membrii echipei proiectului fiind nevoiți să facă unele chestionări on-line sau prin telefon.

11. Concluzii

(RO)

Fiind stabilit ca obiectiv general al expresiei de interes (2020 - 2021), elaborarea măsurilor și recomandărilor de combatere a consecințelor negative a pandemiei Covid-19 a fost finalizată cu succes, în plină concordanță cu graficul stabilit de lucru.

Alături de consecințele negative privind starea sănătății populației țării, un fragment special, și anume securitatea alimentară a Republicii Moldova în condițiile și sub influența virusului Sars-CoV-2, a fost studiat profund și detaliat.

Astfel, au fost identificate și efectuate (în paralel) acțiunile privind realizarea scopului general al proiectului, inclusiv:

- Analiza retrospectivă a fenomenelor de risc, care subminează securitatea alimentară a țării, în primul rând, secetele din anii 2007, 2012, 2020, pandemia Covid-19 (anii 2020 - 2021) și altele;
- Analiza experienței țării din componența UE și alte țări în ceea ce privește atenuarea și/sau combaterea consecințelor negative ale fenomenelor de risc menționate anterior;
- Elaborarea chestionarelor, completarea lor și consecutiv, analiza rezultatelor chestionării producătorilor agricoli, procesatorilor și consumatorilor privind starea de fapt a securității alimentare la nivel de: familie, întreprinderi agricole, întreprinderi de prelucrare a materiei prime agricole;
- Elaborarea măsurilor de atenuare (la caz - combatere) a situațiilor de insecuritate alimentară, provocate de impactul concomitent al ambelor fenomene - pandemiei Covid-19 și secetei prelungite din anul 2020.

Mai detaliat, rezultatele obținute sunt reflectate în compartimentul 5 al raportului anual privind implementarea proiectului menționat din cadrul expresiei de interes.

(ENG)

Having been established as the general objective of the expression of interest (2020 - 2021), the elaboration of measures and recommendations to combat the negative consequences of the Covid-19 pandemic has been successfully completed, in full accordance with the

established work schedule.

Along with the negative consequences on the health of the country's population, a special fragment, namely the food security of the Republic of Moldova under the conditions and under the influence of Sars-CoV-2 virus, was studied in depth and in detail.

Thus, the actions regarding the achievement of the general purpose of the project were identified and carried out (in parallel), including:

- Retrospective analysis of risk phenomena, which undermines the country's food security, primarily the droughts of 2007, 2012, 2020, the Covid-19 pandemic (2020 -2021) and others;
- Analysis of the experience of the EU countries and other countries in mitigating and / or combating the negative consequences of the above-mentioned risk phenomena;
- Development of questionnaires, their completion and consequently, analysis of the results of the questionnaire of agricultural producers, processors and consumers on the de facto state of food security at the level of: family, agricultural enterprises, agricultural raw material processing enterprises;
- Elaboration of mitigation measures (if necessary - control) of food insecurity situations, caused by the simultaneous impact of both phenomena - the Covid-19 pandemic and the prolonged drought of 2020.

In more detail, the results obtained are reflected in section 5 of the annual report on the implementation of the above mentioned project under the expression of interest.

Conducătorul de proiect / Bajura Fiodor

Data:

25.08.2021

LS

**Extras din procesul verbal nr.4
Consiliul Științific al Institutului Național de Cercetări Economice**

30 iunie 2021

La ședință au fost prezenți
13 din 15 membri ai Consiliului Științific

S-A DISCUTAT:

Cu privire la raportul final privind executarea proiectului de cercetări științifice 20.70086.25/COV "Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei Covid-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova (AGROCOV19)", director de proiect Bajura T., dr.hab.;

S-A DECIS:

Se aprobă Raportul final de implementare a proiectului de cercetări științifice 20.70086.25/COV "Managementul riscurilor și elaborarea măsurilor de atenuare a consecințelor pandemiei Covid-19 asupra securității alimentare a Republicii Moldova (AGROCOV19)", director de proiect Bajura T., dr.hab.;

Președinte al Consiliului,
m.c. al AȘM, dr.hab., prof.univ.

Alexandru STRATAN

Secretarul științific al Consiliului,
dr., conf. cerc.

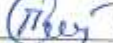
Angela TIMUȘ

Executarea devizului de cheltuieli, conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare
Cifrul proiectului: 20.70086.25/COV

Cheltuieli, mii lei						
Denumirea	Cod		Anul de gestiune 2020-2021			
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat	Precizat	Executat	Sold
Cheltuieli	2	519.1	-30.0	489.1	487.3	1.8
Cheltuieli de personal	21	217.9	-217.9			
Remunerarea muncii	211	168.9	-168.9			
Remunerarea muncii temporare	211200	168.9	-168.9			
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	212	49.0	-49.0			
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	212100	49.0	-49.0			
Bunuri și servicii	22	41.9	-30.0	11.9	10.3	1.6
Servicii editoriale	222910	10.3		10.3	10.3	
Servicii de cercetări științifice	222930					
Servicii neatribuite altor aliniate	222990	31.6	-30.0	1.6		1.6
Alte cheltuieli	28	259.3	217.9	477.2	477.0	0.2
Alte cheltuieli curente	281	259.3	217.9	477.2	477.0	0.2
Alte cheltuieli în bază de contract cu persoane fizice	281600	259.3	217.9	477.2	477.0	0.2
Mijloace fixe	31	44.2	39.3	83.5	83.5	
Procurarea mașinilor și utilajelor	314110	24.2	30.0	54.2	54.2	
Procurarea activelor nemateriale	317110	20.0	9.3	29.3	29.3	
Stocuri de materiale circulare	33	22.8	-9.3	13.5	12.9	0.6
Procurarea produselor alimentare	333110	0.6		0.6		0.6
Procurarea materialelor pentru scopuri didactice, științifice și alte scopuri	335110	22.2	-9.3	12.9	12.9	
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou	336110					
Total		586.1	0.0	586.1	583.7	2.4

Notă: În tabel se prezintă doar categoriile de cheltuieli din contract ce sunt în execuție și modificările aprobate (după caz)

Conducătorul organizației / Stratan Alexandru

Contabil șef / Turețchi Tatiana

Conducătorul de proiect / Bajura Tudor

Data: 03.09.2021

Componența echipei proiectului

Cifrul proiectului 20.70086.25/COV

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) 2020						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Bajura Fiodor	1948	Dr. hab., prof.	0,5	01.07.2020	30.06.2021
2.	Boldurat Vladislav	1988		0,25	01.07.2020	30.06.2021
3.	Ceban Alexandru	1984		0,25	01.07.2020	30.06.2021
4.	Ceban Angela	1968	Dr.	0,5	01.07.2020	30.06.2021
5.	Ciobanu Mihail	1990		0,25	01.07.2020	30.06.2021
6.	Duca Dragoș	1984	Dr.	0,5	01.07.2020	30.06.2021
7.	Gandacova Svetlana	1964		0,25	01.07.2020	30.06.2021
8.	Gutium Tatiana	1965		0,25	01.07.2020	30.06.2021
9.	Gutium Mircea	1991		0,25	01.07.2020	30.06.2021
10.	Iașișin Tatiana	1979		0,25	01.07.2020	31.10.2020
11.	Stratan Dumitru	1986		0,25	01.07.2020	30.06.2021
12.	Timuș Andrei	1973		0,5	01.07.2020	30.06.2021
13.	Turețchi Viorel	1976		0,25	01.07.2020	30.06.2021
14.	Stratan Alexandru	1976	Dr. hab., prof.	Voluntar	01.07.2020	30.06.2021
15.	Lucașenco Eugenia	1985		Voluntar	01.07.2020	30.06.2021

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2020-2021					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.	Stratan Dumitru	1986		0,5	01.11.2020
2.					

Conducătorul organizației / Stratan Alexandru

Contabil șef / Turețchi Tatiana

Conducătorul de proiect / Bajura Fiodor

Data: 13.09.2021

